

zonder handschoenen

Ethisch atoom

Bert Keizer is specialist
ouderengeneeskunde

beeld: Keke Keukelaar

In de Zembla-uitzending over euthanasie bij gevorderde dementie van 14 februari kwam een enquête ter sprake die door de Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen (ANBO) onder maar liefst tienduizend leden was gehouden. De vraag was: 'Moet aan een euthanasieverklaring gehoor worden gegeven als iemand zijn wens niet meer kan herhalen?' De begrijpelijke maar onthutsende uitslag was dat 91 procent van de leden vindt dat dit inderdaad zou moeten gebeuren.

Ik vind dat begrijpelijk, omdat ik al vele jaren zorg voor dementerenden die zo ver heen zijn dat ze het thuis niet meer redden. Ik heb na al die jaren hoe langer hoe minder sympathie met de gedachte dat dementie eigenlijk wel meevalt. Ik denk wel eens dat het de ergste ziekte is, omdat je zelfs de mogelijkheid om dat te constateren wordt afgenomen. 'Je kunt beter kanker hebben', klinkt lichtvaardig, zo niet grof. Maar bij kanker heb je een begin, een midden en een einde en weet je onderweg wat je overkomt. In het geval van dementie zak je geleidelijk uit het leven weg om te belanden in een vage subregio waarin de mist almaar dichter wordt en je uiteindelijk nog slechts vage contouren kunt onderscheiden van wat ooit heette een mensenleven te zijn.

De eenduidigheid van de epidemiologische feiten is verpletterend: dé risicofactor voor dementie is leeftijd. Op je 85ste is de kans om te dementeren 40 procent. Ik begrijp die ANBO-leden dus heel goed als ze in overgrote meerderheid hun wens opschrijven dat ze dan zachtjes de planeet afgeduwd willen worden. Maar toch staan we

machteloos, want artsen vinden het ondoenlijk om mensen die niet weten waar het over gaat te laten inslapen. Wie denkt dat dat geen probleem zou moeten zijn, die moet eens langs gaan bij een dierenarts om te kijken hoe moeilijk eigenaars van honden en katten het met een dergelijk besluit hebben. Ik zeg dit met de meeste achting voor mens en dier. De euthanasiewet is niet duidelijk over de vraag wat een schriftelijke verklaring nog kan betekenen als de opsteller ver voorbij 'schrift'

en 'verklaring' leeft. De ANBO-leden zijn duidelijk in hun standpunt en vele juristen in de toetsingscommissies zijn het met hen eens. Artsen vinden het ondoenlijk om een mens als een ziek huisdier te behandelen. In diezelfde Zembla-uitzending laakte oud-minister Borst deze geestesinhoud door te stellen: 'Eigenlijk kan het natuurlijk niet dat een beroepsgroep een eigen interpretatie van de wet kiest die strijdig is met wat de wetgever bedoeld heeft.' Een vreemde uitspraak, want de weigering om dementen te doen inslapen vindt zijn grond niet in het afwijzen van een wet, maar in wat ik zou willen beschrijven als een ethisch atoom, een niet opsplitsbaar gegeven, te weten de diepe afkeer van het doen inslapen van een mens die niet weet wat hem overkomt.

Dit gevoel gaat niet weg door wetgeving. Je kunt wel in de wet zetten dat je over de bodem van het IJ mag fietsen, maar daarmee kun je het nog niet. Het is daarom zeer opportuun dat de KNMG minister Schippers een brief heeft geschreven waarin wordt aangedrongen op helderheid over de waarde van de wilsverklaring bij mensen die niet meer kunnen communiceren, liefst in de vorm van een wetsaanpassing. Daarnaast moeten we proberen aan die 91 procent ANBO-leden uit te leggen hoe dit zit. Dat lijkt me nog het moeilijkste.

**Artsen vinden het ondoenlijk
om een mens als een ziek
huisdier te behandelen**